

ПРЕВОДИОЦИ, БИБЛИОТЕКАРИ, БИБЛИОГРАФИ – НЕКОЛИКО ПРИЧА ЈЕДНЕ ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОВЕСТИ

Небојша Ковачевић

*Народна библиотека Србије,
Београд*

УДК: 02:81'255.2

02 Лазић К. Б.

02 Аранитовић Д.

02 Ковачевић Љ.

Сажетак

Рад се бави проблемима превођења библиотекарске литературе на српски језик. Кроз неколико прича о библиографима, библиотекарима, преводиоцима (Ксенија Б. Лазић, Добрило Аранитовић, Љиљана Ковачевић) приказује се како општа слика преведених дела и самог превођења у нашој струци тако и појединачни изузетно значајни доприноси на овом пољу (текуће библиографије, терминолошки речници, преводи зборника *Библиотека као ојледало Васељене* и дела *Интелектуална основа организовања информација* И. Свенонијус). У раду се указује и на значај институционалних доприноса (кроз часописе, едиције и институције) у овој области библиотекарског рада, али и на могуће теме за даља истраживања.

Кључне речи: библиотекарство, стручно превођење, библиографије, библиотекари-преводиоци

Идеја да темат у *Гласнику Народне библиотеке Србије* добије наслов „Преводи и превођење библиотекарске литературе код нас – историја, стање и перспективе“, као и сама формулација наслова сугеришу да је тема довољно значајна да би имала некакву историју, на основу које би се могли извући разни закључци. Ови закључци би могли да нам помогну да опишемо постојеће стање те да на основу тога кажемо нешто и о перспективама преводилачке делатности у области библиотекарства.

Настојали смо да у радовима¹ представимо ставове колегиница које у делатности о којој је реч имају значајно непосредно, практично искуство, али и способност да о свом и раду својих колега говоре на једном општијем, теоријском нивоу.

Као што је из ове „историчности“ теме очигледно, најпре се поставило методолошко питање. Историјски приказ је потпуно оправдан и за тему о којој се релативно мало (или само узгредно) писало нуди полазни оквир – систематизовати оно што је урађено, дати о томе одређени суд и тиме отворити тему за даља истраживања. То је, као што ће заинтересовани читаоци видети, основни приступ радова у темату.

У овом, уводном раду темата се ради о нешто измењеној методологији: уз нужну историчност библиографског рада, суштина није у историји, већ у одређеном „избору по сродности“. Тако је рад у ствари путовање кроз неколико личних „историја“ или историја рада људи (библиографа, библиотекара и преводилаца)* за које сам сматрао да на најбољи начин описују настојања да библиотекарство код нас не остане изолована, маргинализована делатност, већ да, колико је то за једну малу културу и мали језик могуће, ипак прати макар основне токове онога што се у нашој струци дешава у свету.

Можда је најзгодније и најлогичније на ово путовање кренути од библиографија. Свако ко се бави библиографијама библиотекарске литературе, па у том смислу и преводима те врсте литературе, неминовно ће се ослонити на рад колегинице Ксеније Б. Лазић (1928–2001). Њена констатација о малом обиму библиотекарске литературе на нашем језику остаје и данас веродостојан опис ситуације за почетни период који је настојала да обухвати својим библиографијама: „Прелиставајући књиге и све оно што третира проблем библиотекарства код нас, човеку се намеће мисао како је мали број и обим публикација те врсте у односу на стручну

¹ Ради се о наредна два рада у темату у овом броју *Гласника Народне библиотеке Србије*: Ане Савић: „Како смо преводили библиотекарство: преводилачка делатност Народне библиотеке Србије“ и др Добриле Бегенишић: „Значај превођења за развој струке: на примеру литературе из области библиотекарства.“ (Прим. аут.)

* Асоцијативна веза наслова текста с поднасловом књиге Данила Киша *Гробница за Бориса Давидовича: седам ђојлава једне заједничке ђовести* настоји да нагласи место тог индивидуалног, личног и непоновљивог у свакој безличној „историји“. (Прим. аут.)

литературу других грана културно-просветне делатности".² Прегледом њених библиографија, у којима после низа извештаја и правилника о раду библиотека, већином прављених према пруским или француским узорима, као да се више случајно, тек 1941. године појављује, на пример, *Психологија јавне библиотеке* Николаја Александровича Рубакина (Николай Александрович Рубакин),* у преводу Данила Миловановића с француског језика.³ К. Лазић педантно бележи све ове преводилачке издавачке „случајеве“ и пружа реалну слику оскудног стања преведене грађе на српском језику до средине шездесетих година прошлог века. Зато се, уз текуће библиографије Југословенског библиографског института (YUBIN), библиографски радови Ксеније Б. Лазић могу сматрати поузданом основом за сва проучавања библиотекарске литературе, па и преводне.

Објављиване у *Годишњаку Народне библиотеке Србије*, потом у *Библиошекару* или као монографске публикације, ове библиографије сведоче како о труду једног библиографа тако и о чињеници да је у дужем периоду (од краја педесетих до почетка осамдесетих година прошлог века) било могуће да се тим послом бави једна особа. Ову ситуацију примећује и мр Здравка Радуловић у Рецензији за *Српску библиошекарску библиографију монографских публикација 1974–2009* Ана Савић: „Библиографије Ксеније Б. Лазић објављиване у часопису *Библиошекар* представљале су неку врсту текуће библиографије из ове области”.⁴ На исту улогу свог библиографског претходника изричито указује и ауторка наведеног дела А. Савић: „Избор критеријума за почетну годину бележења издања у оквиру *Српске библиошекарске библиографије монографских публикација 1974–2009* указује на намеру аутора да настави рад Ксеније Б. Лазић, као и да се омогући континуирано праћење објављених радова у области библиотекарства”.⁵ Труд Ксеније Лазић није остао непримећен, јер је за свој библиографски рад 1991. године добила Награду „Милорад Панић-Суреп”, али је свакако још значајнија она другачија награда: признање колега да се кроз њене библиографије формирао поуздан оквир за преглед библиотекарске литературе на нашем језику.⁶

2 Ксенија Лазић, „Библиотекарска литература (књиге, брошуре и часописи) на југословенском подручју од 1945. до краја 1959.”, *Годишњак Народне библиотеке Србије* 1960: 240.

* Николай Александрович Рубакин (1862–1946) – знаменити руски библиограф, проучавалац књиге и творац библиопсихологије. (Прим. аут.)

3 Ксенија Лазић, Исто, стр. 307; Николај А. Рубакин, *Психологија јавне библиотеке*, (Београд: Шт. Привредник, 1941).

4 Здравка Радуловић, рецензија у: *Српска библиошекарска библиографија монографских публикација 1974–2009*, Ана Савић (Београд: Народна библиотека Србије, 2020), 8.

5 Ана Савић, *Српска библиошекарска библиографија монографских публикација 1974–2009*, (Београд: Народна библиотека Србије, 2010), 16. На овај след и континуитет указује и библиографија у наведеној књизи, на страницама 31–32. (Прим. аут)

6 Борјанка Трајковић, „Ксенија Б. Лазић (1928–2001)”, *Сусрети библиографа у сјајном на гр Георгија Михаиловића* Год. 13. 2002: 41–43.

У библиографијама Ксеније Лазић још од почетка осамдесетих година указује се још једно библиографско (и потом преводилачко) име, значајно за нашу тему. У *Југословенској библиошкеарској библиографији за 1982. годину* четири библиографске јединице се односе на четири библиографије Добрила Аранитовића (1946) – библиографија часописа *Венац* и три филозофске библиографије (Лефевра, Блоха и Маркузеа) на језицима народа Југославије.⁷ Аранитовић, по образовању филозоф, ће се, осим као библиограф, ускоро појавити и као преводилац с руског језика.

Као и у избору тема својих библиографских радова, Аранитовић ће и у избору преведених дела бити за нашу средину оригиналан и самосвојан.⁸ За разлику од библиографског опредељења Ксеније Лазић, Аранитовић се никада није потпуно определио ни за једну од својих бројних делатности: није остао само библиограф, библиотекар, филозоф, културни радник, преводилац... Увек је био све то. Истовремено, овај необичан спој упорности и интересовања у једној личности омогућио му је да временом у свакој од ових делатности оствари јединствене домете.

У погледу превода с руског језика изборио је за себе посебно место: од почетних радова из области филозофије, теорије и историје културе и руске религијске филозофије природно и спонтано је прелазио на праксу и филозофију библиотекарства. Аранитовић није вештачки кидао везе између различитих области културе већ их је својим преводима афирмисао и изводио на светло дана. Враћајући поново у наш културни простор велику руску културу књиге и читања, која је у ранијем периоду постојала само кроз сувопарне социјалистичке приручнике с краја четрдесетих година прошлог века, Аранитовић је постао пример библиотекара који библиотекарској струци враћа патос, самосвест и етику.

Говорећи о посебном месту и специфичном преводилачком учинку Аранитовића првенствено се мисли на статус који је својим радом изборио: од преводиоца је постао и приређивач, уредник и тумач. Овај став се (и статус) лако може доказати на конкретним примерима. Као на примеру односа према Николају Фјодоровичу Фјодорову (Николай Фёдорович Фёдоров) (1829–1903), великом руском мислиоцу и библиотекар у музеј-библиотеци Румјанцева у Москви. Преводилачким трудом Аранитовића усамљени мислилац руског „сребрног века“, познат пре свега по наизглед ексцентричним изјавама о „заједничком делу“ у коме „очеви оживљавају синове“ и долази до свеопштег васкрсења мртвих, добио је у нашој култури заслужено место које се може поредити с оним које има други велики библиотекар, Хорхе Луис Борхес (Jorge Luis Borges). Аранитовић је преко

7 Ксенија Лазић, „Југословенска библиошкеарска библиографија за 1982. годину“, *Библиошкеар* 1988: 99, 121–122.

8 Душан Мартиновић, „Добрило Аранитовић: прилог за биобиблиографију“, *Глас библиотеке* 2008: стр. 129–132.

превода појединачних радова објављених у часописима⁹ стигао до велике синтезе у свом изузетном зборнику *Библиотјека као ојледало васељене*,¹⁰ где су радови о Фјодорову окосница првог поглавља о „Поетици и филозофији библиотекарства“. У седам радова већ објављених и нових превода у првом поглављу ове јединствене књиге Аранитовић је својим избором нагласио и успоставио везу два већ поменућа библиотекарска великана – Фјодоров и Борхес тиме трајно остају идеални узор у библиотекарском Пантеону.

Девет тематских кругова наведеног зборника третира девет незаобилазних питања библиотекарства као струке: митологија и самосвест, етика, рационалност, информатичка цивилизација, библиографија и организација знања, култура читања, библиотеке и школа и библиотерапија. Да бисмо боље разумели значај превода текстова из овог зборника, послужићемо се и увек несигурном статистиком:* од укупно 893 (од тога 387 монографских публикација) преведене јединице на српски језик, које су стручно класификоване у област библиотекарства по неком од критеријума у библиографској бази COBISS.SR, с руског језика је преведено 96 дела (20 монографских публикација). Само у зборнику о коме је реч с руског језика преведено је 46 чланака.

Али, у овом случају не ради се само о броју. Пре свега, ради се о квалитету избора који је осим целине библиотекарства као струке обухватио и најактуелнија питања, али и за сваку струку, а посебно у времену владавине технологије и прагматизма за оне из области хуманистичких наука, важна питања утемељења и смисла (које Аранитовић насловима поглавља дефинише као „поетику, филозофију и митологију“ библиотекарства).

У овом (не)случајном избору дела и људи, који ипак остаје избор „по сродности“, у преводима из једне потпуно друге, данас доминантне библиотекарске традиције, попут Аранитовићевог зборника, издваја се једна сасвим другачија књига. И један умногоме другачији, а суштински сличан преводилац.

Ради се о Љиљани Ковачевић (1944–2016), библиотекару Народне библиотеке Србије. По образовању архитекта, полиглота, духа отвореног за

9 Ради се о следећим Аранитовићевим преводима о делу Фјодорова: Михаил Епштајн, „Фигура понављања: филозоф Николај Фјодоров и његови књижевни прототипови“, *Лешојис Машице срјске* Год. 178, књ. 469, св. 6 (2002): 910–920; Наталија Андрејевна Петрова, „Николај Фјодорович Фјодоров о књизи, библиотекар у и библиотеци“, *Глас библиотјеке* Бр. 10 (2003): 43–51; Анатолиј Николајевич Вањејев, „Филозофија библиотеке у теоријском наслеђу Николаја Фјодоровича“, *Квартјал* Бр. 1 (2003): 62–65.

10 Добрило Аранитовић, ур., прев., *Библиотјека као ојледало васељене: ојледи из савремене руске науке о библиотјекарству*, (Београд: Службени гласник; Инђија: Градска библиотека, 2009), 23–94. За зборник је Д. Аранитовић 2009. године награђен Наградом „Стојан Новаковић“, једном од три које је добио. (Прим. аут.)

* Претраживање је обављено у Узајамној бази COBISS.SR 23. и 24. априла 2022. године. Веома прегледна и корисна статистика која се односи на монографске публикације у периоду од 1974. до 2009. године може се пронаћи у већ поменутој библиографији Ане Савић *Срјска библиотјекарска библиографија монографских јубликација 1974–2009*. (Прим. аут.)

иновације у библиотекарству, заинтересована за системе класификације, Љ. Ковачевић је брзо и лако увидела нове путеве и могућности аутоматизације, нормативизма и интернета. Ипак, за разлику од многих који су ове новине прихватили без претходног темељног знања, па тиме и некритички, Љиљана Ковачевић је иза себе имала и искуство израде тезауруса¹¹ (на класичан начин) и рада у периоду који данас по озбиљности, свакако идеализовано протоком времена, изгледа као „херојско доба“.

У периоду у коме је енглески језик постао доминантан то се значајно одразило и на преводе стручне библиотекарске литературе. За временско раздобље које се увелико поклапа с професионалним ангажовањем Љиљане Ковачевић, а које је обрађено у већ поменутој *Српској библиошкекарској библиографији монографских публикација 1974–2009*¹² Ане Савић, од укупно 81 преведене монографске публикације (изузимајући преводе са српског језика), 46 преведених дела је с енглеског језика. По другом, већ наведеном критеријуму превода по стручној класификацији, из Узајамне базе COBISS.SR, а без временског ограничења, од укупно 893 преведене публикације (387 монографских публикација), с енглеског језика су преведене 322 публикације (98 монографских публикација).

Ови статистички подаци говоре о бројевима, али не о темама* и квалитету. Љиљана Ковачевић је, осим самосталних, ауторских радова из већ наведених области библиотекарства, у преводилачки посао с немачког и енглеског језика кренула од најзахтевније грађе: превођења упутстава, стандарда, таблица за класификацију...¹³ Ипак, у њеном преводилачком раду се издвајају два сегмента, плод преводилачке, професионалне и стваралачке зрелости. У питању је превод класичне књиге Илејн Свенонијус *Интелектуална основа организовања информација*¹⁴ и рад на различитим верзијама и медијским платформама библиотекарских термилошких речника или речника библиотекарства и информационих наука (од 2002. до 2017. године).¹⁵

11 Ljiljana Kovačević: *Tezaurus za uređenje prostora: arhitektura, građevinarstvo, prostorno planiranje, urbanizam*, (Београд: Народна библиотека Србије, 1996).

12 Ана Савић, Исто, 26.

* У наведеној библиографији Ане Савић постоји и занимљива тематска статистика за наведени период, која се односи на читав корпус монографске библиотекарске литературе, а не само на преводни део. (Прим. аут.)

13 Види: Добрила Бегенишић, „In memoriam: Љиљана Ковачевић (1944–2016)”, *Гласник Народне библиотеке Србије* Година 16, бр. 19, 2017, 213–220 (Библиографија радова Љиљане Ковачевић).

14 Илејн Свенонијус, *Интелектуална основа организовања информација*, превела с енглеског Љиљана Ковачевић (Београд: Народна библиотека Србије; Београд: Clio, 2007).

15 1. Ljiljana Kovačević, Vesna Injac-Malbaša, Dobrila Begenišić, *Bibliotekarski terminološki rečnik [multimedija]: englesko-srpski : srpsko-engleski = Dictionary of Librarianship: English-Serbian : Serbian-English*, (Београд: Народна библиотека Србије, 2002). (1 електронски оптички диск (CDROM)); 2. Ljiljana Kovačević, Vesna Injac, Dobrila Begenišić, *Bibliotekarski terminološki rečnik: englesko-srpski, srpsko-engleski*, (Београд: Народна библиотека Србије, 2004); 3. Ljiljana

Код превода књиге Илејн Свенонијус дошло је до срећног споја који је у преводилаштву и у животу реткост. Књига Илејн Свенонијус је покрила огромно поље организовања информација или, како се наводи у књизи, „...она одражава праксу и теорију које су развијене у области библиотекарства и информационих наука. Она усваја и следи концептуални оквир који организовање информација посматра као употребу специјалног описног језика, названог *библиографски језик*“.¹⁶ Таква књига захтевала је и пронашла достојног преводиоца. Довољно искусног и упућеног у проблеме теорије информација и класификације, али и довољно „несигурног“ и без гордости да би свако своје преводилачко решење проверио и упоредио с могућим алтернативама.

Од кључних термина, који излазе из оквира „чистог“ библиотекарства и прелазе у област онтологије језика и методологије науке, до отворености за нову библиотекарску терминологију која је у времену писања књиге била тек у настанку и далеко од широке прихваћености, превод Љиљане Ковачевић успешно изражава ову хотимичну дихотомију која постоји између термина из различитих области. Превод овог дела је на неки начин фиксирао нашу стручну терминологију у области библиотекарства и информационих наука, али и потврдио укрштање путева којима се кретао рад Љиљане Ковачевић. Путева успостављања терминологије кроз рад на терминолошким речницима.

Пажљивији читалац ће поред непрекорног преводилачког стила и садржинске строгости превода књиге И. Свенонијус свакако приметити и баланс који Љиљана Ковачевић успоставља својим преводилачким напоменама. Не толико бројне да представљају оптерећење за основни текст, оне увек показују и преводилачку свест о ономе што у погледу класификације И. Свенонијус назива „семантичка препрека“, а Добрило Аранитовић из филозофског и преводилачког угла „феноменом непреводивости“.¹⁷ Наравно, преводилачка рефлексija о овим проблемима није карактеристична за превођење стручних текстова, али у најкомплекснијим преводима и највишим донетима наши преводиоци не само да су се с њом суочили

Kovačević, Dobrila Begenišić, Vesna Injac-Malbaša, *Rečnik bibliotekarstva i informacionih nauka [Elektronski izvor]: srpski, engleski, nemački* (Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2014). ((URL: <http://rbi.nb.rs/sr/home.html>); 4. Ljiljana Kovačević, Dobrila Begenišić: *Rečnik bibliotekarstva i informacionih nauka: nemačko-srpski/srpskonemački = Wörterbuch der Bibliotheksund Informationswissenschaft: Deutsch-Serbisch/Serbisch-Deutsch* (Beograd: Narodna biblioteka Srbije = Belgrad: Serbische Nationalbibliothek, 2015); 5. Ljiljana Kovačević, Vesna Injac-Malbaša, Dobrila Begenišić, *Rečnik bibliotekarstva i informacionih nauka: englesko-srpski, srpskoengleski = Dictionary of Library and Information Sciences: English-Serbian, Serbian-English*, (Beograd: Narodna biblioteka Srbije = Belgrade: National Library of Serbia, 2017).

¹⁶ Илејн Свенонијус, Исто, 9.

¹⁷ Термин позајмљен из једног необјављеног превода Д. Аранитовића. Ради се о тексту М. Л. (Мария Леонардовна) Алексееве (Марије Леондардовне Алексејеве) „Осмысление феномена непереодимости философиями XX столетия“ („Како су филозофи у XX веку схватили феномен непереодимости“), *Войросы философии* бр. 2 (2014): 164–171. (Прим. аут.)

него су је и успешно демонстрирали. На примеру само два термина из књиге И. Свенонијус, кроз напомене преводиоца о појмовима „медијум“¹⁸ и „онтологија“,¹⁹ видимо до које дубине је преводилац разумео текст да би могао да га успешно коментарише и олакша разумевање нашем читаоцу.

Из свега што је до сада речено на овом кратком путовању кроз „дела и дане“ наших библиографа, библиотекара и преводилаца јасно је да се с развојем струке и повећањем броја преведених дела наметала потреба за успостављањем и стандардизацијом терминолошког речника за област библиотекарства. Ова потреба за нормирањем и класификовањем и по самој природи области о којој је реч библиотекарима није страна. Ипак, од раних покушаја Унесковог речника *Vocabularium bibliothecarii* из 1953. (с преводом на хрватско-српски 1965. године)²⁰ до настојања Лазара Чурчића,²¹ Смиље Мишић²² и још неколико текстова вредних пажње, конкретан резултат је стигао тек с учешћем у међународном пројекту *Multilingual dictionary of library terminology* (Вишејезички речник библиотекарске терминологије). Кроз терминолошке речнике (тројезичне и двојезичне) на различитим медијима (CD, веб и штампана издања), библиотекари су напредовали на путу стандардизације терминологије своје области, а преводиоци су добијали поуздан инструмент и оквир за свој рад.

Догодило се оно што је било и најлогичније. Управо су се најцењенији преводиоци (не само) библиотекарске литературе нашли на овом послу који није без разлога толико времена остајао необављен. Поред Љиљане Ковачевић, на терминолошким речницима су радиле колегинице Весна Ињац-Малбаша (1960–2015), преводилац с француског и енглеског језика и др Добрила Бегенишић (1970), преводилац с немачког језика. О овим јединственим речницима (в. фусноту бр. 12) писани су бројни прикази, а њихових четрнаест хиљада одредница на српском језику, посебно преко својих онлајн верзија, остаје широко доступан и поуздан ослонац онима који се данас одваже да се баве превођењем библиотекарске литературе. Већ је примећено да је овакав посао обично ствар институција и тимова, али, на срећу, успели смо да у једном временском периоду од петнаестак година на окупу имамо групу квалитетних преводилаца. Све три колегинице су имале и довољно рада у библиотекарству, свака од њих и више десетина књижевних и стручних превода и темељно опште и стручно образовање. На срећу, као и у раније поме-

18 Илејн Свенонијус, Исто, 18–19.

19 Исто, 37, 54.

20 Anthony Thompson, *Rječnik bibliotekarskih stručnih izraza = Vocabularium bibliothecarii*, превели dr. Dana Čučković, prof. Šime Jurić, (Zagreb: Školska knjiga, 1965).

21 Лазар Чурчић, „За српскохрватски библиотекарски терминолошки речник“, *Библиошekar* Год. XIV, бр. 3 (1962), 222–225.

22 Смиља Мишић, „Израда српскохрватског библиотекарског речника: терминолошки проблеми“, *Библиошekar* Год. XIII, бр. 4 (1961): 227.

нутим случајевима, значај овога преводилачког рада није прошао незапажено: 2016. године колегиницама Љ. Ковачевић и Д. Бегенишић за књигу *Речник библиотекарства и информационих наука: немачко-српски/српско-немачки* је додељена Награда „Стојан Новаковић”. Вољом судбине, овај тим више никада неће радити у том саставу, али њихови речници и преводилачки радови ће омогућити колегама да у својим преводима не крећу увек од почетка.

Ако бисмо се с личних преводилачких судбина поново вратили на објективније и донекле емоција лишене библиографске увиде, на основу броја и квалитета библиографских јединица за преведена дела свакако бисмо могли да издвојимо неколико часописа. То су пре свега *Библиотекар*, *Годишњак Библиотеке Матице српске* и *Гласник Народне библиотеке Србије*. Ако бисмо се мало детаљније упустили у анализу преведених текстова, преводилаца и уредника/чланова редакција, у разним улогама бисмо поново наишли на колеге које су у овом кратком и прилично субјективном тексту већ поменуле.

Исти случај је и с две значајне едиције Народне библиотеке Србије: Савремена библиотека и Б плус у саиздаваштву издавачке куће Clio и Народне библиотеке Србије. О овим аспектима преводилачке делатности у области библиотекарства више можете да прочитате у текстовима нашег темата, али ове две едиције су пре свега доказ да добро осмишљени подухвати могу да трају у дугом временском периоду и да доносе трајне вредности.

Из методолошких разлога, који су назначени на почетку овог текста, ван фокуса су остале бројне теме специфичне за превођење у нашој средини. То су пре свега питања културног и стручног јединства библиотекара с подручја које се еуфемистички назива „ови простори” или „Југоисточна Европа”, преводи на „оно/или са онога” што се назива „наш језик” или „језици” и значај веза с блиским језицима из бивше државе, као што је словеначки или македонски језик. Утицај превода с тих језика на нашу стручну праксу и терминологију такође би захтевао додатна истраживања. Питања превођења и превода су увек блиско повезана и с политичким утицајима и усмерењима друштва, што такође може да буде предмет неког посебног проучавања.

У овом кратком прегледу могућих тема (као и у читавом темату) само су поменута питања избора грађе за превођење, преводилачких компетенција и проблем избора преводилаца. И не само то: ако се за библиотекаре (макар у предмедијском времену) везивала анонимност као усуд посла којим се баве, потпуно је оправдано рећи да то у истој мери важи и за преводиоце. Ово се посебно односи на преводиоце чланака, па није реткост да уопште није лако доћи до њихових имена у тексту који су превели, а подаци о њима су још брижљивије скривени.

Вук Стефановић Караџић је, критикујући наш менталитет, неорганизованост и кратко памћење, у *Даници* за 1826. годину написао: „Енглези, и Французи, и Нијемци, и сами Руси, и данашњи дан иду по Грчкој и по Талијанској, и троше небројено благо тражећи оваке остатке стари Грка и Латина, а ми још не знамо, ни у својој кући шта имамо!”²³ Могло би се рећи да се исти принцип заборавља и незнања односи и на људе, па да често у једној малој средини и струци „не знамо ни кога имамо.”

Овај текст би у првом реду требало разумети као покушај да од заборавља спасемо рад одређених људи или сећање на њих. Истовремено, то можда и јесте један од могућих одговора на питање о смислу библиографије, превода или било каквог нашег деловања, у струци као и у животу.

²³ Вук Стефановић Караџић, „Почетак описанија Српски намастира”, *Даница: забавник за годину 1826*: стр. 2.

БИБЛИОГРАФИЈА:

1. Kovačević, Ljiljana, Dobrila Begenišić, Vesna Injac-Malbaša. *Rečnik bibliotekarstva i informacionih nauka [Elektronski izvor]: srpski, engleski, nemački*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2014. ((URL): <http://rbi.nb.rs/sr/home.html>).
2. Kovačević, Ljiljana, Vesna Injac-Malbaša, Dobrila Begenišić. *Bibliotekarski terminološki rečnik [multimedija]: englesko-srpski : srpsko-engleski = Dictionary of Librarianship: English-Serbian : Serbian-English*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2002. (1 elektronski optički disk (CDROM)).
3. Kovačević, Ljiljana, Vesna Injac-Malbaša, Dobrila Begenišić. *Rečnik bibliotekarstva i informacionih nauka: englesko-srpski, srpsko-engleski = Dictionary of Library and Information Sciences: English-Serbian, Serbian-English*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije = Belgrade: National Library of Serbia, 2017.
4. Kovačević, Ljiljana. *Tezaurus za uređenje prostora: arhitektura, građevinarstvo, prostorno planiranje, urbanizam*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 1996.
5. Thompson, Anthony. *Rječnik bibliotekarskih stručnih izraza = Vocabularium bibliothecarii*, preveli dr. Dana Čučković, prof. Šime Jurić, Zagreb: Školska knjiga, 1965.
6. Алексеева, М. Л. „Осмысление феномена непереводимости философами XX столетия”, *Вопросы философии* бр. 2 (2014): 164–171
7. Аранитовић, Добрило, ур., прир. и прев. *Библиотека као ојледало васељене: ојледи из савремене руске науке о библиотекарству*. Београд: Службени гласник; Инђија: Градска библиотека, 2009.
8. Аранитовић, Добрило. „Наша библиографија и наша Утуљена баштина”, *Сусрећи библиографа у сјомен на др Георгија Михаиловића* Год. 13. 2002: 101.
9. Бегенишић, Добрила. „In memoriam: Љиљана Ковачевић (1944–2016)”, *Гласник Народне библиотеке Србије* Година 16, бр. 19, 2017: 211–220.
10. Вањејев, Анатолиј Николајевич. „Филозофија библиотеке у теоријском наслеђу Николаја Фјодоровича”, *Квартал* Бр. 1 (2003): 62–65.
11. Епштајн, Михаил. „Фигура понављања: филозоф Николај Фјодоров и његови књижевни прототипови”, *Лешојис Машице српске* Год. 178, књ. 469, св. 6 (2002): 910–920

12. Карацић, Вук Стефановић. „Почетак описанија Српски намастира“, *Даница: забавник за годину 1826*: стр. 2
13. Лазић, Ксенија Б. „Библиографска грађа о библиотекарству у Србији од 1868. до 1944: (књиге, брошуре и чланци у књигама)“. *Библиошечар* бр. 4. 1963: 285–312
14. Лазић, Ксенија. „Библиотекарска литература (књиге, брошуре и часописи) на југословенском подручју од 1945. до краја 1959“, *Годишњак Народне Библиотеке Србије* 1960: 240–261.
15. Лазић, Ксенија. „Југословенска библиотекарска библиографија за 1982. годину“, *Библиошечар* 1988: 55–163.
16. Мартиновић, Душан. „Добрило Аранитовић: прилог за библиографију“, *Глас библиотеке* 2008: стр. 119–159.
17. Милуновић, Драгана. „Библиотекарски термилошки речник: на проби времена и корисника“. Приказ Библиотекарски термилошки речник: енглеско-српски, српско-енглески, Љиљана Ковачевић, Весна Ињац-Малбаша, Добрила Бегенишић. *Гласник Народне библиотеке Србије* Год. 7, бр. 1 2005: 479–481.
18. Мишић, Смиља. „Израда српскохрватског библиотекарског речника: термилошки проблеми“, *Библиошечар* Год. XIII, бр. 4 (1961): 227–241.
19. Петрова, Наталија Андрејевна. „Николај Фјодорович Фјодоров о књизи, библиотекару и библиотеци“, *Глас библиотеке* Бр. 10 (2003): 43–51.
20. Рубакин, Николај А. *Психологија јавне библиотеке*. Београд: Шт. Привредник, 1941.
21. Савић, Ана. *Српска библиотекарска библиографија монографских публикација 1974–2009*, Београд: Народна библиотека Србије, 2010.
22. Свенонијус, Илејн. *Интелектуална основа организовања информација*, превела с енглеског Љиљана Ковачевић. Београд: Народна библиотека Србије; Београд: Clío, 2007.
23. Трајковић, Борјанка. „Ксенија Б. Лазић (1928–2001), *Сусрећи библиографа у спомену на др Георгија Михаиловића* Год. 13. 2002: 41–43.
24. Чурчић, Лазар. „За српскохрватски библиотекарски термилошки речник“, *Библиошечар* Год. XIV, бр. 3 (1962), 222–225.

Nebojša Kovačević

*National Library of Serbia,
Belgrade*

TRANSLATORS, LIBRARIANS, BIBLIOGRAPHERS – A FEW STORIES OF A COMMON HISTORY

Summary

The subject of this article is the issue of translating professional library literature into the Serbian language. A few stories about bibliographers, librarians and translators (Ksenija B. Lazić, Dobrilo Aranitović, Ljiljana Kovačević) demonstrate an overview of translated work and translations in our profession, as well as a few individual significant contributions in this area (current bibliographies, terminological dictionaries, translations of the anthology "Library as a Mirror of the Universe" and the work "Intellectual Foundation of Information Organization" by I. Svenonius). In addition, this article denotes the importance of institutional contributions (via magazines, editions, institutions) in this area of library work, as well as possible topics for further research.

Keywords: librarianship, professional translation, bibliographies, librarians-translators